

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Інститут медичних і фармацевтичних наук

МАУП

Кафедра загальномедичних дисциплін і психосоматики

Затверджую:

Директор ННІМіФН

_____ Соловйов О. С.

“ ____ ” _____ 2019 р.

Схвалено на засіданні кафедри

загальномедичних дисциплін і психосоматики

Протокол № _ від _____ 2019 р.

Завідувач кафедри _____ Н. В. Коляденко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Патоморфологія

спеціальності: 225 «Медична психологія»

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

другий (магістерський)

(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: 225 «Медична психологія»

(шифр і назва освітньої програми)

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:

Н. В.Коляденко, доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри загальнономедичних дисциплін і психосоматики

Викладач: Г. І. Слободяник

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри загальнономедичних дисциплін і психосоматики

Протокол від _____. № ____

Завідувач кафедри _____ Коляденко Н. В.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 225 «Медична психологія»)

(назва освітньої програми)

____.____. 20__ р.

Керівник освітньої програми _____
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____. 20__ р.

Директор _____
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
<i>«Патоморфологія»</i>	
Курс	3
Семестр	5
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	52
Модульний контроль	2
Семестровий контроль	2
Самостійна робота	30
Форма семестрового контролю	е

2. Статус дисципліни: обов'язкова

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Патоморфологія» є вивчення загальних закономірностей розвитку патологій клітини, патологічних процесів і хвороб, тобто загальної патології людини; вивчення структурних основ усіх різноманітностей хвороб людини, специфіки кожного захворювання, створення анатомії хворої людини (клінічна патоморфологія); формування в студентів цілісного уявлення про структурні основи хвороб, їх етіологію, патогенез для осмислення теоретичних основ медицини, більш поглибленого знання клінічних проявів хвороб, використання одержаних знань у повсякденній роботі медичного психолога.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Патоморфологія» є вивчення:

- патології клітини та загальнопатологічних процесів, сукупність яких обумовлює прояви тієї чи іншої хвороби;
- етіології, патогенезу та морфологічних змін при хворобах на різних етапах їх розвитку (морфогенез), структурних основ одужання, ускладнень та наслідків хвороб;
- змін наслідків хвороб, що виникають внаслідок змін умов життя людини та лікування;
- методів патологоанатомічної служби, її місця в системі охорони здоров'я та організаційно-практичних форм вирішення завдань;
- зіставлення морфологічних та клінічних проявів хвороб, оформлення документації патологоанатомічного відділення лікувального закладу.

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

Після вивчення курсу студенти будуть:

знати:

- терміни, що використовуються в курсі патологічної анатомії та основні методи патологоанатомічного дослідження;
- сутність та основні закономірності загальнопатологічних процесів;
- поняття етіології, патогенезу, морфогенезу, патоморфозу, вчення про хворобу, нозологію, принципи класифікації хвороб;
- характерні зміни внутрішніх органів та органів ротової порожнини при найважливіших захворюваннях людини;
- основи клініко-анатомічного аналізу і принципи побудови патологоанатомічного діагнозу;
- положення Наказів МОЗ України, що регламентують правила гістологічного дослідження біопсійно-операційного матеріалу, а також правила патологоанатомічного розтину померлих;
- причини і механізми розвитку загальнопатологічних процесів та захворювань окремих органів та систем;
- морфологічні прояви загальнопатологічних процесів та захворювань окремих органів та систем;
- наслідки та функціональне значення загальнопатологічних процесів та захворювань окремих органів та систем.

вміти:

- описувати морфологічні зміни досліджуваних макропрепаратів, мікропрепаратів та електронограм;
- зафіксувати операційно-біопсійний матеріал та заповнити направлення на патогістологічне дослідження;
- скласти простий і комбінований медичний діагноз;
- діагностувати за допомогою макро-мікроскопічних методів основні прояви загальнопатологічних процесів та окремих хвороб;
- диференціювати морфологічні прояви загальнопатологічних процесів;
- визначати абсолютні та відносні ознаки біологічної смерті;
- трактувати загальну характеристику патологічного процесу окремих органів та систем;
- трактувати патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки та причини смерті;
- аналізувати морфологію тканинних реакцій;
- диференціювати клініко-морфологічні прояви та ускладнення окремих хвороб.

У результаті вивчення дисципліни «Патоморфологія» студент повинен оволодіти навичками:

1. Назвати та показати на препараті мікроскопічні ознаки пухлин мезенхімального, епітеліального походження та меланіноутворюючої тканини.

2. Назвати та показати на препараті мікроскопічні ознаки запальних захворювань.

3. Назвати та показати на препараті мікроскопічні ознаки дистрофічних захворювань.

4. Назвати та показати на препараті мікроскопічні ознаки пухлиноподібних захворювань.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 «Загальні патологічні процеси. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин»							
Тема 1. Введення. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології.	3	1	-	-	-	-	4
Тема 2. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Порушення обміну речовин і їх метаболізму.	5	1	-	2	-	-	2
Тема 3. Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія.	5	1	-	2	-	-	2
Тема 4. Порушення іонно-осмотичного і водного балансу. Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Сепсис. Карантинні інфекції. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Сифіліс. Гранульоматоз.	5	1	-	2	-	-	2
Тема 5. Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Аутоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Синдром надбаного імунодефіциту (СНІД).	5	1	-	2	-	-	2
Тема 6. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.	5	1	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	-	8	-	-	14

Змістовий модуль 2 «Пухлини. Хвороби системи крові»							
Тема 7. Загальне вчення про пухлини.	4	1	2	-	-	-	1
Тема 8. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.	6	1	-	2	-	-	1
Тема 9. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин нервової тканини. Особливості пухлин центральної нервової системи	6	2	-	2	-	-	1
Тема 10. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з епітелію. Номенклатура та особливості пухлин, що походять із меланінутворюючої тканини. Пухлини шкіри. Тератоми та тератобластоми. Пухлини та пухлиноподібні захворювання ротової порожнини.	6	2	-	2	-	-	1
Тема 11. Пухлини екзо- та ендокринних залоз. Епітеліальні пухлини окремих органів.	6	2	-	2	-	-	1
Тема 12. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми.	6	2	-	2	-	-	1
Модульний контроль	2						
Разом	30	10	2	10	-	-	6
Змістовий модуль 3 «Спеціальна патоморфологія»							
Тема 13. Хвороби серцево-судинної системи. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 14. Системні хвороби. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 15. Церебро-васкулярна хвороба. Хвороби нервової системи.	3	1	-	1	-	-	1
Тема 16. Хвороби органів дихання. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. Хронічні неспецифічні захворювання легень. Туберкульоз.	3	1	-	1	-	-	1
Тема 17. Хвороби травної системи. Хвороби стравоходу та шлунку. Хвороби тонкої та товстої кишки. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 18. Інфекційні та паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 19. Хвороби ендокринної системи.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 20. Хвороби чоловічої та жіночої статевої системи.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 21. Хвороби нирок.	3	0,5	-	1	-	-	1
Тема 22. Пре- та перинатальна патологія. Дитячі інфекції.	3	0,5	-	1	-	-	1
Модульний контроль	2						
Семестровий контроль	2						
Разом	30	6	-	10	-	-	10
Усього	90	22	2	28	-	-	30

6. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

«Загальні патологічні процеси. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин»

Лекція 1. Введення. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології. (1 година)

Патоморфологія як фундаментальна та клінічна галузь медицини. Принцип єдності структури та функції. Зіставлення морфологічних і клінічних проявів хвороб на всіх етапах їх розвитку.

Методи патоморфологічних досліджень: аутопсія, біопсія, дослідження операційного матеріалу, експериментальне моделювання.

Характеристика розвитку патоморфології. Внесок робіт Д. Морганьї, К. Рокитанського, Р. Вірхова в розвиток світової патоморфології. Українська патоморфологічна школа. Роль Е.Х. Егіді та Д.С. Самойловича в започаткуванні патологічної анатомії в Україні. Роль робіт Д.Ф. Лямбля, В.П. Крылова, М.Ф. Мельникова-Розведенкова, Г.Є. Земана, А.І. Струкова, Г.Л. Дермана (Харківська медична школа), М.І. Козлова, Ю.І. Маціона, Г.М. Мінха, В.К. Високовича, В.М. Константиновича, П.О. Кучеренка, Є.І. Чайки, О.В. Кисельової (Київська медична школа), А. Обжута, З. Дмоховського, В. Новицького, З. Альберта, М.В. Войно-Ясенецького, Є.Г. Пальчевського (Львівська медична школа), Г.М. Мінха, М.О. Строганова, Ч.І. Хенцинського, Д.П. Кишенського, М.М. Тизенгаузена, Д.М. Хаютіна, Н.М. Коврижко (Одеська медична школа) в розвитку Української патоморфологічної школи. Роль робіт О.І. Полуніна, М.М. Нікіфорова, М.О. Скворцова, О.І. Абрикосова, С.С. Вайля, І.В. Давидовського, М.М. Анічкова, М.Ф. Глазунова, В.Г. Гаршина в становленні російської патоморфології.

Ключові слова: патоморфологія, автопсія, біопсія, операційний матеріал, експериментальне моделювання.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 2. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Порушення обміну речовин і їх метаболізму. (1 година).

Пошкодження. Дистрофія. Загальні відомості. Патологія клітини як інтегративне поняття. Патологія клітинного ядра. Патологія мітозу, хромосомні аберації та хромосомні хвороби. Стереотипні ушкодження ультраструктур у відповідь на різноманітні впливи. Патологічні зміни клітинних мембран та зміни клітин при ушкодженні плазмолемі. Патологічні зміни ендоплазматичної сітки. Патологічні зміни комплексу Гольджи. Патологічні зміни мітохондрій. Патологічні зміни лізосом. Патологічні зміни пероксисом. Патологічні зміни цитоскелету (мікрофіламентів, мікротрубочок). Рух клітин і його роль у

патології. Специфічні зміни ультраструктур: «хвороби» рецепторів, лізосомні, мітохондріальні, пероксисомні «хвороби».

Внутрішньоклітинні накопичення: визначення, механізми розвитку. Різновиди: накопичення нормальних продуктів клітинного метаболізму, патологічних продуктів (екзогенних чи ендогенних).

Позаклітинні накопичення. Гіалінові зміни. Внутрішньоклітинний і позаклітинний гіалін: морфогенез, морфологічна характеристика. Гіалінові зміни при різних патологічних станах.

Амілоїдоз: класифікація, морфологічна характеристика. Порушення обміну заліза і метаболізму гемоглобіногенних пігментів. Класифікація гемоглобіногенних пігментів. Токсичні форми феритину: причини і наслідки їх утворення.

Порушення утворення меланіну. Морфологічна характеристика гіпопігментації (лейкодерма, вітіліго, альбінізм) і гіперпігментації (загальна меланодермія, місцевий меланоз, пігментний невус).

Порушення обміну нуклеопротейдів. Подагра і подагричний артрит: морфологічна характеристика змін суглобів, ускладнення, наслідки. Подагрична нефропатія: морфологічна характеристика.

Порушення обміну мінералів та мікроелементів.

Утворення каменів: локалізація, види каменів, наслідки і ускладнення каменеутворення.

Ключові слова: пошкодження, дистрофія, патологія клітини, патологія клітинного ядра, патологія мітозу, хромосомні аберації, хромосомні хвороби, ушкодження плазмолем; патологічні зміни ендоплазматичної сітки, комплексу Гольджи, мітохондрій, лізосом, пероксидом, цитоскелету; внутрішньоклітинні та позаклітинні накопичення; амілоїдоз; гемоглобіногенні пігменти; токсичні форми феритину; меланін, гіпопігментація, гіперпігментація; нуклеопротейди, подагра, подагричний артрит, подагрична нефропатія, каменеутворення.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 3. Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія. Порушення іонно-осмотичного і водного балансу. (1 година).

Ішемія: визначення, морфологічна характеристика.

Кровотеча, крововилив: види, клініко-морфологічна характеристика.

Стаз: морфологічна характеристика, наслідки.

Плазморагія: морфологічна характеристика, наслідки.

Морфологічні проявлення порушень лімфообігу.

Шок: патологоанатомічні прояви.

Клініко-патологоанатомічні особливості і наслідки постішемічно-реперфузійних пошкоджень органів.

Тромбоз, тромбофлебіт і флеботромбоз - клініко-морфологічна характеристика, значення і наслідки тромбозу.

Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові. Морфологічна характеристика, ускладнення (тромбо-емболічний синдром), наслідки.

Емболія: види, морфологічна характеристика.

Порушення балансу води, гіпо- і гіпернатріємія: роль в танатогенезі міжклітинної і клітинної дегідратації. Транссудат, водянка порожнин, набряки внутрішніх органів (легені, головний мозок): морфогенез, морфологічна характеристика.

Ключові слова: ішемія, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія, лімфообіг, шок, постішемічно-реперфузійні пошкодження органів, тромбоз, тромбофлебіт, флеботромбоз, синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові, тромбо-емболічний синдром, емболія, гіпо- і гіпернатріємія, міжклітинна і клітинна дегідратація, транссудат, водянка порожнин, набряки внутрішніх органів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 4. Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Сепсис. Карантинні інфекції. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Сифіліс. Гранульоматоз. (1 година).

Загальне вчення про запалення. Кінетика запальної реакції. Фагоцитоз (стадії), завершений і незавершений фагоцитоз. Ексудативне запалення: серозне, фібринозне (крупозне, дифтиритичне), гнійне (флегмона, абсцес, емпієма), катаральне, геморагічне, змішане. Морфологічна характеристика.

Сепсис як особлива форма розвитку інфекції. Відмінності від інших інфекцій. Поняття про септичне вогнище, вхідні ворота (класифікація, морфологія). Клініко-анатомічні форми сепсису (септицемія, септикопемія, септичний (інфекційний) ендокардит): морфологічна характеристика.

Чума, туляремія, сибірка, холера: патанатомія клініко-морфологічних форм, ускладнення, причини смерті.

Продуктивне запалення. Клітинні кооперації (макрофаги, лімфоцити, плазматичні клітини, еозинофіли, фібробласти та ін). Морфологічні особливості, наслідки.

Первинний та вторинний сифіліс. Патоморфологія вісцерального сифілісу. Патоморфологія уродженого сифілісу: сифіліс мертвонароджених недоношених, ранній уроджений сифіліс новонароджених та грудних дітей, пізній уроджений сифіліс дітей дошкільного та шкільного віку.

Гранульоматозне запалення: морфологічна характеристика і методи діагностики, наслідки. Клітинна кінетика гранулеми. Специфічні та неспецифічні гранульоми. Гранульоматозні захворювання.

Ключові слова: запалення, фагоцитоз, сепсис, септичне вогнище, чума, туляремія, сибірка, холера, продуктивне запалення, клітинні кооперації, сифіліс, гранульома.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 5. Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Аутоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Синдром надбаного імунодефіциту (СНІД). (1 година).

Зміни тимуса при порушеннях імуногенезу. Вікова інволюція та акцидентальна трансформація. Уроджені захворювання тимуса: гіпоплазія, дисплазія, тимомегалія.

Імунна відповідь організму на дію антигену. Імунологічна толерантність.

Основи імунної відповіді. Гуморальний імунітет. Клітинний імунітет. Імунологічна гіперчутливість: морфологічна характеристика реаківної негайної гіперчутливості; антитіло-опосередкованої гіперчутливості; імунокомплексної гіперчутливості; уповільненої гіперчутливості.

Аутоімунні хвороби: клініко-морфологічна характеристика.

Імунологічна недостатність: загальна клініко-морфологічна характеристика первинної і вторинної імунної недостатності. Синдроми імунного дефіциту.

Синдром надбаного імунодефіциту (СНІД): морфогенез, клініко-морфологічна характеристика. СНІД-асоційовані захворювання: опортуністичні інфекції, пухлини. Ускладнення, причини смерті. ВІЛ-інфекція.

Ключові слова: тимус, імуногенезу, інволюція, акцидентальна трансформація, уроджені захворювання тимуса, імунна відповідь організму, антиген, імунологічна толерантність, імунна відповідь, гуморальний імунітет, клітинний імунітет, імунологічна гіперчутливість, реаківна негайна гіперчутливість, антитіло-опосередкована гіперчутливість, імунокомплексна гіперчутливість, уповільнена гіперчутливість, аутоімунні хвороби, імунологічна недостатність, синдроми імунного дефіциту, СНІД-асоційовані захворювання, ВІЛ-інфекція.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 6. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз. (1 година).

Види адаптаційних та компенсаційних змін: гіпертрофія, гіперплазія, атрофія, метаплазія - визначення, види, морфологічна характеристика.

Регенерація: визначення, види і біологічне значення, зв'язок із запаленням.

Морфогенез регенераційного процесу.

Регенерація окремих видів тканин та органів. Регенерація сполучної тканини. Грануляційна тканина: морфологічна характеристика її стадій. Види загоювання ран.

Дисрегенерація: морфологічна характеристика гіперрегенерації і гіпорегенерації ушкоджених тканин.

Ключові слова: гіпертрофія, гіперплазія, атрофія, метаплазія, регенерація, сполучна тканина, грануляційна тканина, загоювання ран, дисрегенерація.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 1. Пошкодження. Дистрофія. Загальні відомості. Елементи ультраструктурної патології клітини. Клітинно-матриксні взаємодії. Клітинні та позаклітинні механізми регуляції трофіки. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Внутрішньоклітинне та позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. Порушення обміну речовин і їх метаболізму. Морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів. Морфологія порушення мінерального обміну. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз. Патоморфологія органної недостатності. Основи танатології. Смерть, визначення, ознаки смерті. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 2. Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 3. Порушення іонно-осмотичного і водного балансу. Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Сепсис. Карантинні інфекції. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Сифіліс. Гранульоматоз. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 4. Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Аутоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Синдром надбаного імунодефіциту (СНІД). **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 5. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз. (2 години).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Теми для самостійної роботи:

1. Патоморфологія як наукова дисципліна та галузі практичної медицини, її
2. значення для лікаря-психолога.
3. Методи дослідження патоморфології.
4. Етапи становлення патоморфології та внесок вітчизняних вчених у розвиток світової патоморфології.
5. Інтерпретація морфології стереотипних та специфічних ушкоджень клітинних органел та клітинно-матриксні взаємодії.
6. Клітинні та позаклітинні механізми трофіки та причини їх порушень.
7. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин.
8. Морфологія внутрішньоклітинного, позаклітинного накопичення білків, вуглеводів, ліпідів та накопичення ендогенних і екзогенних пігментів та їх наслідки.
9. Морфологія порушень мінерального обміну, його наслідки.
10. Морфологія, клініко-морфологічні форми та наслідки некрозу.
11. Основи танатології, смерть та її ознаки.
12. Морфологічні прояви порушень іонно-осмотичного і водного балансу.
13. Морфологічні прояви та наслідки розладів кровообігу: артеріального та венозного повнокров'я, ішемії, кровотечі, стазу, плазморагії, шоку, емболії.
14. Морфологічні прояви та наслідки розладів лімфолігу.
15. Морфологічні прояви та наслідки геморагічних синдромів, тромбозу, синдрому дисемінованого внутрішньо судинного згортання крові.
16. Морфологічна характеристика різновидів ексудативного запалення.
17. Морфологічні особливості та наслідки проліферативного запалення.
18. Морфологічні зміни органів імунної системи при її вродженій та набутій патології.
19. Морфологічні зміни при реакціях гіперчутливості.
20. Морфологічні прояви аутоімунних хвороб.
21. Морфологічні прояви первинної та вторинної імунної недостатності.
22. Структурні основи фізіологічної адаптації та компенсації.
23. Морфогенез, види та морфологічна характеристика регенеративного процесу.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Завдання для самостійної роботи:

Самостійна робота 1. Підготувати презентацію на тему: Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 2. Підготувати презентацію на тему: Основні етапи розвитку патоморфології. Видатні вчені-патоморфологи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 3. Підготувати презентацію на тему: Пошкодження та загибель клітин і тканин.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 4. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія шоку.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 5. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія різновидів запалення.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Самостійна робота 6. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія процесів адаптації.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

«Пухлини. Хвороби системи крові»

Лекція 7. Загальне вчення про пухлини. (1 година).

Фактори ризику пухлинного росту. Вплив географічних зон, факторів навколишнього середовища. Вплив старіння людини. Спадковість: спадкоємні пухлинні синдроми, сімейні форми неоплазії, синдроми порушеної репарації ДНК. Фактори ризику пухлинного росту. Передпухлинні (передракові) стани і зміни, їхня сутність, морфологія.

Біологія пухлинного росту. Морфогенез пухлин. Пухлинний ангиогенез. Прогресія і гетерогенність пухлин. Особливості клітинної популяції в пухлинному фокусі. Номенклатура і принципи класифікації пухлин. Гістогенез (цитогенез) і диференціювання пухлин. Основні властивості пухлини. Особливості будови, паренхіма і строма пухлини. Види росту пухлини: експансивний, інфільтруючий і аппозиційний; екзофітний і ендофітний.

Найважливіші клініко-патологічні прояви пухлинного росту. Характеристика пухлинного процесу. Місцевий вплив пухлини. Метастазування: види, закономірності, механізми. Метастатичний каскад.

Порушення гомеостазу організму. Вторинні зміни в пухлині. Ракова кахексія, паранеопластичні синдроми.

Роль біопсійної діагностики в онкології.

Стадії канцерогенезу. Канцерогенні агенти і їхня взаємодія з клітинами. Найважливіші групи хімічних канцерогенів. Радіаційний канцерогенез. Вірусний канцерогенез. Клініко-морфологічні прояви.

Протипухлинний імунітет. Антигени пухлин. Імунний нагляд. Протипухлинні ефекторні механізми (клітинні і гуморальні).

Дисплазія: стадії, морфологічна характеристика стадій дисплазії, клінічне значення, роль у канцерогенезі.

Доброякісні і злоякісні пухлини: різновиди, порівняльна характеристика.

Ключові слова: фактори ризику, пухлинний ріст, пухлинні синдроми, неоплазії, синдроми порушеної репарації ДНК, передпухлинні (передракові) стани, біологія пухлинного росту, морфогенез пухлин, пухлинний ангиогенез, прогресія і гетерогенність пухлин, гістогенез, цитогенез, паренхіма, строма, метастазування, метастатичний каскад, гомеостаз, кахексія, паранеопластичні синдроми, біопсійна діагностика, канцерогенез, канцерогени, протипухлинний імунітет, антигени пухлин, імунний нагляд, дисплазія.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 8. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми. (1 година).

Загальна характеристика пухлин, що походять з мезенхіми. Доброякісні пухлини із тканин, що походять з мезенхіми. Злоякісні пухлини з мезенхіми.

Ключові слова: мезенхіма, злоякісні пухлини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 9. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин нервової тканини. Особливості пухлин центральної нервової системи. (2 години).

Пухлини центральної нервової системи: нейроектодермальні (астроцитарні, олігодендрогліальні, епендимальні, пухлини хоріоїдного епітелію, нейрональні, низькодиференційовані та ембріональні), менингосудинні. Морфологічні особливості та особливості метастазування.

Пухлини вегетативної нервової системи. Пухлини периферійної нервової системи.

Ключові слова: пухлини центральної нервової системи, пухлини вегетативної нервової системи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 10. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з епітелію. Номенклатура та особливості пухлин, що походять із меланінутворюючої тканини. Пухлини шкіри. Тератоми та тератобластоми. Пухлини та пухлиноподібні захворювання ротової порожнини. (2 години).

Епітеліальні пухлини без специфічної локалізації: доброякісні (папілома, аденома) та злоякісні (рак). Гістологічні варіанти раку. Особливості метастазування.

Пухлини з органів та тканин ротової порожнини. Пухлини кровотворної системи, м'яких тканин, кісток ротової порожнини. Особливості перебігу та метастазування.

Значення передпухлинних змін. Невуси, їх різновиди. Меланома, її клініко-морфологічні форми. Тератоми та тератобластоми.

Ключові слова: доброякісні пухлини, злоякісні пухлини, папілома, аденوما, рак, метастазування, передпухлинні зміни, невузи, меланома, тератоми, тератобластоми.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 11. Пухлини екзо- та ендокринних залоз. Епітеліальні пухлини окремих органів. (2 години).

Пухлини екзо- та ендокринних залоз.

Пухлини шлунку.

Пухлини легень.

Пухлини молочної залози.

Ключові слова: екзо- та ендокринні залози, шлунок, легені, молочна залоза, пухлини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 12. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми. (2 години).

Анемії: клініко-морфологічна характеристика. Тромбоцитопенії, тромбоцитопатії і коагулопатії: клініко-морфологічна характеристика.

Лейкози - первинні пухлинні ураження кісткового мозку. Класифікація, загальна клініко- морфологічна характеристика. Цитогенетичні та цитохімічні методи диференціювання клітинних варіантів лейкозів.

Реактивні стани лімфатичних вузлів (гістіоцитоз, ангіофолікулярна гіперплазія лімфатичних вузлів).

Хвороба Ходжкіна (лімфогранулематоз): патогістотологічні типи, морфологічна характеристика і методи діагностики, причини смерті.

Неходжкинські лімфоми. Пухлини з Т- і В-лімфоцитів: види, морфологічна характеристика, імунофенотипічні варіанти, цитогенетичні та молекулярно-генетичні маркери, причини смерті.

Ключові слова: анемія, лейкоз, цитогенетичні та цитохімічні методи, лімфатичні вузли, гістіоцитоз, ангіофолікулярна гіперплазія лімфатичних вузлів, хвороба Ходжкіна (лімфогранулематоз), неходжкинські лімфоми, Т- і В-лімфоцити, імунофенотипічні варіанти, цитогенетичні та молекулярно-генетичні маркери.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Семінарське заняття 1. Загальне вчення про пухлини. (2 години).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 6. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми. (2 години).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 7. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин нервової тканини. Особливості пухлин центральної нервової системи. (2 години).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 8. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з епітелію. Номенклатура та особливості пухлин, що походять із меланінутворюючої тканини. Пухлини шкіри. Тератоми та тератобластоми. Пухлини та пухлиноподібні захворювання ротової порожнини. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 9. Пухлини екзо- та ендокринних залоз. Епітеліальні пухлини окремих органів. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 10. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми. **(2 години).**

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Теми для самостійної роботи:

1. Сучасні поняття канцерогенезу злоякісних і доброякісних пухлин.
2. Передпухлинні стани і зміни, їх сутність, морфологія.
3. Загальні морфологічні особливості злоякісних та доброякісних пухлин.
4. Морфогенез та гістогенез пухлин.
5. Механізми та шляхи метастазування.
6. Клініко-морфологічні прояви пухлинного росту.
7. Морфологічна характеристика доброякісних та злоякісних пухлин із тканин, що походять з мезенхіми.
8. Морфологічні особливості пухлин з нервової тканини, з меланінутворюючої тканини.
9. Морфологічні особливості пухлин ротової порожнини.
10. Морфологічна характеристика анемії внаслідок крововтрати, підвищеного кроворуйнування та порушеного кровотворення.
11. Морфологічна характеристика тромбоцитопенії, тромбоцитопатії та коагулопатії.
12. Види, стадії перебігу, клініко-морфологічна характеристика, ускладнення, лікарський патоморфоз, вікові особливості, причини смерті при гострому та хронічному лейкозі.
13. Морфологічні прояви пухлинних захворювань лімфатичних вузлів (ходжкінських та неходжкінських лімфом).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Завдання для самостійної роботи:

Самостійна робота 7. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія опухового процесу.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 8. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія мезенхімальних пухлин.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 9. Підготувати презентацію на тему: Особливості пухлин центральної та периферійної нервової системи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 10. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія меланому.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 11. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія пухлин ендокринних залоз.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

«Спеціальна патоморфологія»

Лекція 13. Хвороби серцево-судинної системи. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії. (0,5 годин).

Атеросклероз: загальні дані (епідеміологія, фактори ризику). Морфологічна характеристика і стадії атеросклерозу, побудова атеросклеротичної бляшки. Органні ураження при атеросклерозі.

Ішемічна хвороба серця. Стенокардія: класифікація, клініко-морфологічна характеристика. Інфаркт міокарда: причини, класифікація, динаміка морфо-функціональних змін у міокарді. Наслідки, ускладнення, причини смерті. Хронічна ішемічна хвороба серця: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті.

Есенціальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба) і вторинна (симптоматична) гіпертензія. Доброякісний і злоякісний перебіг гіпертензії. Гіпертонічна хвороба: фактори ризику, морфологічні зміни в судинах, серці, нирках та інших органах.

Ключові слова: атеросклероз, ішемічна хвороба серця, стенокардія, есенціальна гіпертензія.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 14. Системні хвороби. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти. (0,5 годин).

Запальні ураження судин - васкуліти. Класифікація. Основні неінфекційні васкуліти: вузликовий періартеріїт, артеріїт Такаясу, скроневий артеріїт, гранульоматоз Вегенера, облітеруючий тромбангіїт (хвороба Вінівартера-Бюргера), хвороба Кавасакі: морфологічна характеристика. Васкуліти інших груп (пурпура Шенлейна-Геноха, ревматоїдний васкуліт). Хвороба Рейно: клініко-морфологічна характеристика.

Ключові слова: запальні ураження судин, васкуліти, періартеріїт, артеріїт, гранульоматоз, тромбангіїт, хвороба Кавасакі, пурпура, ревматоїдний васкуліт, хвороба Рейно.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 15. Церебро-васкулярна хвороба. Хвороби нервової системи (1 година).

Церебро-васкулярна хвороба: визначення, фактори ризику, класифікація, фонові захворювання. Інфаркт (ішемічний інсульт) головного мозку. Морфологічна класифікація і характеристика, наслідки. Селективний некроз нейронів (ішемічна енцефалопатія): морфологічна характеристика. Геморагічний інсульт, внутрішньомозковий крововилив, субарахноїдальний крововилив: морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

Ключові слова: церебро-васкулярна хвороба, інфаркт, ішемічний інсульт, селективний некроз нейронів, геморагічний інсульт, внутрішньомозковий крововилив, субарахноїдальний крововилив.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 16. Хвороби органів дихання. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. Хронічні неспецифічні захворювання легень. Туберкульоз. (1 година).

Гострий бронхіт: патоморфологія. Гострий бронхіоліт (первинний, фолікулярний, облітеруючий): патоморфологія. Ускладнення.

Гострі запальні захворювання легень. Загальна характеристика, сучасна класифікація пневмоній. Клініко-морфологічні особливості, стадії розвитку, ускладнення, наслідки.

Вірусні (риновірусні, грип) інфекції: клініко-морфологічні прояви.

Хронічні неспецифічні захворювання легень: хронічний обструктивний бронхіт, хронічна обструктивна емфізема, бронхоектази і бронхоектатична хвороба, бронхіальна астма, дифузні хронічні ураження. Визначення, класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

Пухлини бронхів і легень.

Туберкульоз. Морфологія тканинних реакцій при туберкульозі. Сучасна морфологічна класифікація туберкульозу. Первинний туберкульозний комплекс: морфологічна характеристика. Прогресування первинного туберкульозу з генералізацією процесу: морфологічна характеристика. Хронічний перебіг первинного туберкульозу: морфологічна характеристика. Гематогенний туберкульоз (генералізований, з переважним ураженням легень, з переважним ураженням внутрішніх органів): морфологічна характеристика.

Вторинний туберкульоз. Морфологічна характеристика.

Ключові слова: гострий бронхіт, гострі запальні захворювання легень, класифікація пневмоній, вірусні інфекції, риновіруси, грип, Хронічні неспецифічні захворювання легень, хронічний обструктивний бронхіт, хронічна обструктивна емфізема, бронхоектази, бронхоектатична хвороба, бронхіальна астма, дифузні хронічні ураження, пухлини бронхів і легень, туберкульоз, первинний туберкульозний комплекс, генералізація процесу, гематогенний туберкульоз, вторинний туберкульоз.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 17. Хвороби травної системи. Хвороби стравоходу та шлунку. Хвороби тонкої та товстої кишки. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. (0,5 годин).

Хвороби стравоходу: морфологічна характеристика.

Хронічний гастрит та виразкова хвороба: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

Пухлини стравоходу та шлунку.

Ентероколіт: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення.

Пухлини тонкої і товстої кишки, морфологічна характеристика.

Апендицит. Класифікація. Морфологічна характеристика проявів гострого і хронічного апендициту. Ускладнення.

Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. Жировий гепатоз: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення. Токсична дистрофія печінки: патологічна анатомія, ускладнення. Гострий та хронічний гепатит: класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика, наслідки, прогноз. Алкогольні ураження печінки: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення і причини смерті. Цироз печінки. Патоморфологічні ознаки, морфологічна класифікація, морфологічна характеристика найважливіших типів цирозу. Пухлини печінки.

Жовчнокам'яна хвороба: типи каменів. Гострий і хронічний холецистит: морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті.

Панкреатит гострий і хронічний: морфологічна характеристика, ускладнення і причини смерті.

Рак підшлункової залози: морфологічна характеристика.

Ключові слова: хвороби стравоходу, хронічний гастрит, виразкова хвороба, пухлини стравоходу та шлунку, ентероколіт, пухлини тонкої і товстої кишки, апендицит, хвороби печінки, жировий гепатоз, токсична дистрофія печінки, гострий та хронічний гепатит, алкогольні ураження печінки, цироз печінки, пухлини печінки, жовчнокам'яна хвороба, панкреатит гострий і хронічний, рак підшлункової залози.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 18. Інфекційні та паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби. (0,5 годин).

Загальна характеристика інфекційного процесу: вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб. Морфологічні варіанти місцевих і загальних реакцій при інфекціях: за участю нейтрофілів (гнійне запалення); за участю лімфоцитів і макрофагів (мононуклеарна інфільтрація і гранулематозне

запалення); при дії вірусів (цитопатичний); з перевагою некротичної місцевої реакції.

Черевний тиф і сальмонельози: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті.

Шигельози: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті.

Вірусний ентерит і діарея. Кампілобактерний, йерсиніозний, стафілококовий та колі- ентерити.

Ключові слова: інфекційний процес, вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб, гнійне запалення, моноклеарна інфільтрація, гранулематозне запалення, некротична місцева реакція, черевний тиф, сальмонельози, шигельози, ентерит, діарея.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 19. Хвороби ендокринної системи. (0,5 годин).

Хвороби гіпофіза: клініко-морфологічна характеристика.

Цукровий діабет. Морфологічна характеристика цукрового діабету. Ускладнення цукрового діабету (діабетична ангіопатія, нефропатія, ретинопатія, невропатія): клініко- морфологічна характеристика, прогноз. Причини смерті при цукровому діабеті.

Захворювання щитоподібної залози: класифікація, морфологічна характеристика. Хвороби паращитоподібних залоз: морфологічна характеристика.

Хвороби наднирників: морфологічна характеристика.

Хвороби шишкоподібної залози: патоморфологія.

Ключові слова: хвороби гіпофіза, цукровий діабет, захворювання щитоподібної залози, хвороби наднирників, хвороби шишкоподібної залози.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 20. Хвороби жіночої та чоловічої статевої системи. (0,5 годин).

Хвороби шийки матки: класифікація, клініко-морфологічна характеристика. Хвороби тіла матки і ендометрію: морфологічна характеристика.

Захворювання молочних залоз: класифікація, клініко-морфологічна характеристика.

Хвороби чоловічих статевих органів: морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

Ключові слова: хвороби шийки матки, хвороби тіла матки і ендометрію, захворювання молочних залоз, хвороби чоловічих статевих органів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 21. Хвороби нирок. (0,5 годин).

Гломерулярні хвороби нирок. Гломерулонефрит: класифікація, морфологічна характеристика, наслідки. Ідіопатичний нефротичний синдром, мембранозна нефропатія, фокальний сегментарний гломерулосклероз: морфологічна характеристика.

Гострий некроз канальців: морфологічна характеристика.

Тубулоінтерстиційний нефрит: морфологічна характеристика, наслідки.

Гострий та хронічний пієлонефрит: морфологічна характеристика, ускладнення. Нефролітіаз. Морфогенез, морфологічна характеристика, наслідки.

Гідронефроз. Морфогенез, морфологічна характеристика, наслідки.

Кистозні хвороби нирок: морфологічна характеристика.

Амілоїдоз нирок: морфологічна характеристика, наслідки.

Хронічна ниркова недостатність: патоморфологія.

Ключові слова: гломерулярні хвороби нирок, гломерулонефрит, ідіопатичний нефротичний синдром, мембранозна нефропатія, фокальний сегментарний гломерулосклероз, гострий некроз канальців, тубулоінтерстиційний нефрит, гострий та хронічний пієлонефрит, нефролітіаз, гідронефроз, кистозні хвороби нирок, амілоїдоз нирок, хронічна ниркова недостатність.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Лекція 22. Пре- та перинатальна патологія. Дитячі інфекції. (0,5 годин).

Недоношеність і переношеність. Затримка внутрішньоутробного розвитку плоду (ЗВУР). Клініко- морфологічна характеристика, прогноз.

Пологова травма: класифікація, морфологічна характеристика.

Гемолітична та геморагічна хвороби немовлят: морфологічна характеристика. Хвороби легень перинатального періоду (пневмопатії): морфологічні прояви. Асфіксія (пре- та інтранатальна): морфологічна характеристика. Наслідки. Внутрішньоутробні інфекції: морфологічні прояви.

Морфологія неінфекційних фетопатій.

Уроджені вади розвитку: морфологічна характеристика.

Кір, епідемічний паротит, інфекційний мононуклеоз, поліомієліт, вітряна віспа, коклюш, дифтерія, скарлатина, менінгококова інфекція: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті.

Ключові слова: недоношеність, переношеність, затримка внутрішньоутробного розвитку плоду,пологова травма, гемолітична та геморагічна хвороби немовлят, пневмопатії, асфіксія, внутрішньоутробні

інфекції, неінфекційні фетопатії, уроджені вади розвитку, кір, епідемічний паротит, інфекційний мононуклеоз, поліомієліт, вітряна віспа, коклюш, дифтерія, скарлатина, менінгококова інфекція.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 11. Хвороби серцево-судинної системи. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 12. Системні хвороби. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 13. Церебро-васкулярна хвороба. Хвороби нервової системи. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 14. Хвороби органів дихання. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. Хронічні неспецифічні захворювання легень. Туберкульоз. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 15. Хвороби травної системи. Хвороби стравоходу та шлунку. Хвороби тонкої та товстої кишки. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 16. Інфекційні та паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 17. Хвороби ендокринної системи. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 18. Хвороби чоловічої та жіночої статеві системи. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 19. Хвороби нирок. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Практичне заняття 20. Пре- та перинатальна патологія. Дитячі інфекції. (1 година).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Теми для самостійної роботи:

1. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки гострих та хронічних захворювань верхніх дихальних шляхів.
2. Морфологічні особливості злоякісних пухлин бронхів і легень, шляхи їх метастазування.
3. Різновиди та клініко-морфологічні прояви, ускладнення та наслідки захворювань стравоходу, шлунка та кишки.
4. Класифікація, макроскопічні і гістологічні форми, особливості метастазування раку шлунка.
5. Клініко-морфологічна характеристика, наслідки перитоніту, первинних і вторинних пухлин очеревини.
6. Патоморфологія захворювань печінки.
7. Морфо-функціональні прояви жовчнокам'яної хвороби, гострого і хронічного холециститу, гострого і хронічного панкреатиту.
8. Причини, клініко-морфологічні прояви синдромів, пов'язаних із дисфункцією гіпофіза.
9. Клініко-морфологічні прояви, ускладнення та причини смерті при цукровому діабеті.

10. Морфогенез та морфологічні прояви хвороб щитоподібної та паращитоподібних залоз.

11. Клініко-морфологічні прояви хвороб надниркових залоз.

12. Клініко-морфологічні прояви хвороб епіфізу мозку.

13. Морфологічні прояви захворювань жіночих статевих органів та молочної залози.

14. Морфологічні прояви хвороб чоловічих статевих органів.

15. Сучасна клініко-морфологічна класифікація, морфологічні прояви хвороб нирок.

16. Морфологічні прояви, ускладнення і наслідки абортів, ектопічної вагітності, ОРН-гестозів та трофобластичної хвороби.

17. Клініко-морфологічні прояви, прогноз пологової травми і пологових ушкоджень.

18. Клініко-морфологічні прояви неблагопріємного перебігу вагітності.

19. Клініко-морфологічні прояви хвороб немовлят.

20. Клініко-морфологічні прояви внутрішньоутробних інфекцій, фетопатій та уроджених вад розвитку.

21. Гіперпаратиреоз: морфологічні зміни кісток.

22. Хвороба Педжета: морфологічна характеристика, ускладнення.

23. Фіброзна дисплазія: морфологічна характеристика, ускладнення.

24. Остеомієліт: морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

25. М'язова дистрофія Дюшена: патогенез, морфологічна характеристика, причини смерті.

26. Міотонія: визначення, патогенез, клініко-морфологічна характеристика.

27. Уроджені міопатії. Класифікація, клініко-морфологічна характеристика.

28. Токсичні міопатії: клініко-морфологічна характеристика.

29. Ураження нервово-м'язового поєднання. Міастенія (*myasthenia gravis*): морфологічна характеристика.

30. Хвороби, пов'язані з харчуванням: морфологічна характеристика.

31. Професійні хвороби, що викликані впливом хімічних виробничих факторів, пилу (пневмоконіози): класифікація, патологічна анатомія.

32. Ушкодження, що пов'язані зі змінами атмосферного тиску. Висотна хвороба. Контузія. Повітряна емболія. Декомпресійна, чи кесонна, хвороба. Патологічна анатомія. Наслідки. Причини смерті.

33. Хвороби внаслідок впливу промислового шуму. Патологічна анатомія та наслідки. Хвороби внаслідок впливу електромагнітних хвиль радіочастот. Патологічна анатомія. Причини смерті.

34. Ушкодження від температурних впливів. Опіки (глибокі і поверхневі). Тепловий удар: клініко-морфологічна характеристика. Гіпотермічні ушкодження.

35. Ушкодження, що викликані електричним струмом: клініко-морфологічна характеристика. Причини смерті.

36. Хвороби внаслідок впливу іонізуючих випромінювань (променева хвороба). Патологічна анатомія гострої та хронічної променевої хвороби. Причини смерті.

37. Ятрогенна лікарська патологія, морфологічна характеристика.

38. Запальні хвороби слинних залоз. Морфогенетичні прояви. Ускладнення та наслідки.

39. Загальна характеристика інфекційного процесу: вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінацію, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.

40. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при кишкових інфекційних хворобах.

41. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при вірусних хворобах, рикітсіозах.

42. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при інфекційних хворобах переважно дитячого віку.

43. Морфологія тканинних реакцій, складові первинного туберкульозного комплексу.

44. Клініко-морфологічні прояви та ускладнення первинного, гематогенного та вторинного туберкульозу.

45. Клініко-морфологічні прояви форм сепсису: септицемії, септикопиемії, септичного (інфекційного) ендокардиту.

46. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при чумі, туляремії, сибірці, холері.

47. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при хворобах, збудниками яких є найпростіші, гельмінти: малярії, амебіазі, балантидіазі, ехінококозі, цистицеркозі, опісторхозі, шистосомозі.

48. Морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при мікозах.

49. Рикетсіози: висипний епідемічний та спорадичний тифи, зворотній тиф. Морфологічна характеристика.

50. Сказ: морфологічна характеристика, причини смерті.

51. Повільні вірусні нейроінфекції і прионові хвороби (куру, хвороба Крейтцфельда-Якоба, прионові хвороби тварин): морфологічна характеристика.

52. Малярія, балантидіаз, амебіаз: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

53. Трихінельоз, ехінококоз, цистицеркоз, опісторхоз, шистосомоз: морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

54. Мікози: патоморфологія, ускладнення, наслідки при дерматомікозах.

55. Патоморфологія, ускладнення, наслідки вісцеральних мікозів (актиномікоз, кандидоз, аспергильоз).

Завдання для самостійної роботи:

Самостійна робота 13. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія есенціальної гіпертензії та гіпертонічної хвороби, ішемічного та геморагічного інсультів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 14. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія системних хвороб.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 15. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія цереброваскулярних захворювань.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 16. Підготувати презентацію на тему: Туберкульоз як епідемічне захворювання. Патоморфологія туберкульозного процесу. Проблема терапевтичної резистентності при туберкульозі.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 17. Підготувати презентацію на тему: Патоморфологія захворювань печінки.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 18. Підготувати презентацію на тему:
Патоморфологічна характеристика інфекційних і паразитарних хвороб.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 19. Підготувати презентацію на тему:
Патоморфологія хвороб ендокринної системи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 20. Підготувати презентацію на тему:
Патоморфологія хвороб статевої системи та порушень її розвитку.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 21. Підготувати презентацію на тему:
Патоморфологія запальних захворювань нирок та ниркокам'яної хвороби.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

Самостійна робота 22. Підготувати презентацію на тему:
Патоморфологія пренатальної патології.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали

1. Контроль навчальних досягнень**Система оцінювання навчальних досягнень студентів**

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	10	10	6	6
Відвідування семінарських занять	1	-	-	2	2	-	-
Відвідування практичних занять	1	8	8	10	10	10	10
Відвідування лабораторних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	-	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	8	80	10	100	10	100
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	14	70	6	30	10	50
Виконання модульної роботи	2	2	2	2	2	2	2
Виконання ІНДЗ	-	-	30	-	30	-	30
Разом	18	38	196	40	184	38	198
Максимальна кількість балів:		578					
578:100=5,78. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:5,78 = загальна кількість балів.	34			32			34

Індивідуальна навчально-дослідна робота з курсу «Патоморфологія» – це вид науково-дослідної роботи студента, що містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, що виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом (2 бали);
- конспект із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно

(3 бали);

- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні
- розвідки (3 бали);
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (2 бали);
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у педагогічній науці, аналіз
- інформації, самостійні дослідження (3 бали);
- історико-біографічні дослідження у вигляді есе (5 балів).
- науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 30 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Критерії оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

1. Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження - 5 балів
2. Складання плану реферату - 1 бал
3. Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання. - 5 балів
4. Дотримання правил реферування наукових публікацій - 5 балів
5. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження - 5 балів
6. Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел) - 4 бали
7. Підготовка доповіді у вигляді презентації у програмі Power Point - 5 балів

(Разом 30 балів)

Шкала оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27 – 30	Відмінно
Достатній	21 – 26	Добре
Середній	12-20	Задовільно
Низький	0-11	Незадовільно

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Патоморфологія»

1. Артеріальне та венозне повнокрів'я – причини, види, морфологія.
2. Малокрів'я: причини, види, морфологія, наслідки.
3. Кровотечі і крововиливи, їх причини, види і значення для організму.
4. Морфологія, причини і механізм утворення тромбів та емболів, значення тромбозу та емболії для організму.
5. Патоморфологія інфаркту міокарду.
6. Клітинні диспротеїнози.
7. Мукоїдне та фібриноїдне набрякання, причини, морфологія, наслідки.
8. Гіаліноз та амілоїдоз: причини морфогенез, види і наслідки.
9. Морфологія жовтяниць: причини, види, наслідки.
10. Патоморфологія обміну гемоглобіногенних пігментів.
11. Патоморфологія клітинних ліпідозів.
12. Патоморфологія жирової дистрофії печінки, міокарду, ожиріння серця. Причини, механізми, наслідки.
13. Патоморфологія цукрового діабету.
14. Морфогенез каменеутворення.
15. Некроз: різновиди, механізм розвитку і значення для організму.
16. Патоморфологічні ознаки смерті.
17. Морфологічна характеристика імунодефіцитних станів.
18. Морфологія запалення, його види та наслідки.
19. Морфологія загоєння ран. Закономірності раневого процесу.
20. Морфологічна характеристика доброякісних і злоякісних пухлин.
21. Нирковокам'яна хвороба. Морфологічна характеристика. Ускладнення, наслідки.
22. Хвороби новонароджених. Роль генетичних факторів. Поняття про хромосомні хвороби.
23. Вірусний гепатит, етіологія, патогенез, типи. Патоморфологія вірусного гепатиту і його ускладнення.
24. Сифіліс. Етіологія, патогенез, патоморфологія первинного, вторинного і третинного періодів захворювання.
25. Цереброспінальний епідемічний менінгіт. Етіологія, патогенез, патоморфологія.
26. Зміст, задачі, об'єкти та методи патоморфологічних досліджень.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-6

Додаткові: 1-4

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Патоморфологія».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

2. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.** екзамен

8.1. Питання до екзамену

1. Артеріальне повнокрів'я – причини, види, морфологія.
2. Венозне повнокрів'я загальне і місцеве, морфологія, наслідки.
3. Малокрів'я: причини, види, морфологічні зміни в тканинах наслідки.
4. Мускатна печінка, причини, стадії.
5. Кровотечі і крововиливи, їх причини, види і значення для організму.
6. Тромбоз і тромб. Морфологія тромбу, причини і механізм утворення, види тромбу, наслідки. Значення тромбозу для організму.
7. Емболія: причини, види, наслідки.
8. Інфаркт, його причини, види, наслідки.
9. Клітинні диспротейнози: гіаліново-крапельна, гідропічна (водянича) рогова дистрофія.
10. Мукоїдне набрякання, фібриноїдне набрякання (фібриноїд), причини, морфологія, наслідки.
11. Гіаліноз: причини морфогенез, види і наслідки.
12. Амілоїдоз, як прояв тканинного диспротейнозу, види амілоїдозу, значення.
13. Морфологія жовтяниць: причини, види, наслідки.
14. Порушення обміну гемоглобіногенних пігментів: феритину, гематоїдину, гематинів. Гемасидероз: причини морфологія, наслідки.
15. Патологія обміну цитоплазматичних ліпідів – клітинні ліпідози. Механізм розвитку клітинних ліпідозів.
16. Морфологія жирової дистрофії печінки, причини, стадії, наслідки.
17. Морфологія жирової дистрофії міокарда і ожиріння серця. Причини, механізми, наслідки.
18. Патологія обміну нейтрального жиру. Загальне ожиріння: класифікація, причини, патогенез, значення для організму.
19. Патологія обміну глікогену. Морфологія цукрового діабету.
20. Порушення мінерального обміну. Дистрофічне і метастатичне звапнення. Морфогенез каменеутворення.
21. Некроз: різновиди, механізм розвитку і значення для організму.
22. Смерть: види, стадії вмирання, ознаки смерті.
23. Ексудативне запалення: його види, морфологія, наслідки.
24. Морфологічна характеристика імунного запалення. Імунодефіцитні стани.
25. Морфологія банального і специфічного продуктивного запалення, його види та наслідки.
26. Сутність компенсаторно-приспосувальних процесів, їх роль у патогенезі хвороб. Морфологія гіпертрофії міокарда.
27. Метаплазія, її види та значення.
28. Види та біологічне значення регенерації. Фізіологічна регенерація.
29. Морфологія репаративної і патологічної регенерації.

30. Регенераційна гіпертрофія, її форми – клітинна і внутрішньоклітинна гіперплазія.
31. Процес організації та інкапсуляція, морфологія, значення для організму.
32. Морфологія загоєння ран. Закономірності раневого процесу.
33. Гіпертрофія, її види. Гіперплазія. Атрофія, її види, механізм виникнення.
34. Морфологічна характеристика доброякісних і злоякісних пухлин.
35. Загальні дані про гістогенез пухлин. Їх гістогенетична класифікація.
36. Доброякісні і злоякісні пухлини епітеліальної тканини.
37. Доброякісні і злоякісні пухлини нервової тканини.
38. Доброякісні і злоякісні пухлини м'язової тканини.
39. Доброякісні і злоякісні пухлини сполучної тканини.
40. Рак шлунку. Клініко-анатомічна класифікація і морфологічна характеристика. Закономірності метастазування, ускладнення.
41. Рак легенів. Клініко-анатомічна класифікація. Морфологія прикореневого і периферичного раку легені. Характер метастазування, ускладнення.
42. Рак матки, клініко-анатомічна класифікація та морфологічна характеристика. Закономірності метастазування, ускладнення раку матки.
43. Рак молочної залози. Клініко-анатомічна класифікація. Морфологія раку молочної залози, характер метастазування, ускладнення.
44. Рак стравоходу. Клініко-анатомічна класифікація, морфологія та ускладнення.
45. Лейкози, види, клініко-анатомічна і гістогенетична класифікація. Зміна кісткового мозку і органів. Етіологія і патогенез лейкозів.
46. Лімфогранулематоз. Морфологічна характеристика стадій захворювання.
47. Мієломна хвороба. Морфологічна характеристика змін в кістках і внутрішніх органах.
48. Анемії, види, їх причини.
49. Анемія Аддісона-Бірмера. Етіологія, патогенез, морфологія.
50. Міокардити, види, наслідки.
51. Перикардити, види і причини, морфологічні прояви, наслідки.
52. Атеросклероз. Етіологія, патогенез, зміна стінок судин, фази їх розвитку.
53. ІХС. Інфаркт міокарда – морфологія, наслідки.
54. Морфологія гострої і хронічної недостатності серця. Кардіосклероз.
55. Атеросклероз: етіологія, патогенез, клініко-морфологічні форми і їх прояви.
56. Гіпертонічна хвороба. Етіологія, патогенез, морфологічні зміни судин і органів. Роль спадкових факторів в розвитку гіпертонічної хвороби.
57. Ревматизм (хвороба Сокольського-Буйо). Етіологія і патогенез, морфологія, фази розвитку ревматичної дезорганізації сполучної тканини та її наслідки.
58. Ревматоїдний поліартрит, етіологія, патогенез, морфологічні прояви.
59. Системний червоний вовчак, етіологія, патогенез, морфологічні зміни.
60. Склеродермія, патогенез, морфологічні прояви.

61. Вузликівий периартеріт, патогенез, морфологічні прояви.
62. Бронхопневмонія вогнищева. Класифікація, етіологія, патогенез та ускладнення.
63. Крупозна пневмонія. Патогенез, морфологія.
64. Хронічна неспецифічна пневмонія. Хронічний бронхіт. Пневмосклероз, морфологічні прояви.
65. Гостра і хронічна обструктивна емфізема легень, її зв'язок із бронхітом, бронхіолітом і пневмосклерозом.
66. Бронхіальна астма, етіологія, патогенез, морфологічні прояви.
67. Гастрити, види, морфологія. Ускладнення. Теорії етіології і патогенезу виразкової хвороби.
68. Апендицит. Етіологія, патогенез. Клініко-морфологічні форми. Ускладнення гострого апендициту.
69. Гостра токсична дистрофія печінки. Етіологія, патогенез, морфологія.
70. Цирози печінки. Класифікація за етіологічним, морфогенетичним та функціональним принципами. Морфологія клініко-анатомічних варіантів цирозу печінки.
71. Гломерулопатії. Етіологія, патогенез. Морфологія гострого, підгострого і хронічного гломерулонефриту.
72. Гостра ниркова недостатність. Етіологія, патогенез, морфологія. Ниркова і позаниркові прояви. Ускладнення та наслідки.
73. Пієлонефрит. Етіологія, патогенез, морфологія. Ускладнення.
74. Нирковокам'яна хвороба. Морфологічна характеристика. Ускладнення, наслідки.
75. Нефросклероз, його види. Морфологія гострої і хронічної ниркової недостатності. Уремія, зміни в органах.
76. Гіпертрофія простати. Гінекомастія.
77. Залозиста гіпертрофія ендометрію. Ерозія шийки матки. Мастопатія.
78. Хвороби вагітності і після пологового періоду.
79. Хвороби новонароджених. Роль генетичних факторів. Поняття про хромосомні хвороби.
80. Базедова хвороба, ендемічний зоб, морфологічні види зобу.
81. Кір, етіологія, патогенез, клініко-патологічні прояви хвороби та її ускладнення.
82. Грип, етіологія, патогенез, клініко-патологічні зміни та ускладнення.
83. Вірусний гепатит, етіологія, патогенез, типи. Патоморфологія вірусного гепатиту і ускладнення.
84. Черевний тиф. Етіологія, патогенез, патоморфологія, ускладнення.
85. Дизентерія. Етіологія, патогенез, патоморфологія. Патоморфоз захворювання.
86. Холера, етіологія, патогенез, патоморфологія.
87. Чума. Етіологія, патогенез, патоморфологія.
88. Сибірка. Етіологія, патогенез, патоморфологія.
89. Скарлатина. Етіологія, патогенез, патоморфологія. Ускладнення.
90. Дифтерія. Етіологія, патогенез, патоморфологія, ускладнення.

91. Коклюш (кашлюк). Етіологія, патогенез, патоморфологія.
92. Сифіліс. Етіологія, патогенез, патоморфологія первинного, вторинного і третинного періодів захворювання.
93. Цереброспінальний епідемічний менінгіт. Етіологія, патогенез, патоморфологія.
94. Туберкульоз. Етіологія, патогенез, патоморфологія первинного туберкульозу.
95. Патоморфологія гематогенного туберкульозу, ускладнення.
96. Аддісонова хвороба, її патоморфологія.
97. Патоморфологія вторинного туберкульозу. Патоморфоз туберкульозу.
98. Сепсис, етіологія і патогенез. Відмінності сепсису від інших інфекційних захворювань.
99. Загальні і місцеві зміни в організмі при сепсисі.
100. Клініко-анатомічні форми сепсису. Патоморфологія септицемії, септикопемії і хроніосепсису.
101. Затяжний септичний ендокардит. Етіологія, патогенез, морфологічні зміни в органах. Морфологічна диференціальна діагностика з ревматичним ендокардитом.
102. Синдром набутого імунodefіциту, етіологія, патогенез, морфологічні зміни лімфатичних органів, морфологічні прояви опортуністичних інфекцій, саркоми Капоші.
103. Зміст, задачі, об'єкти та методи патоморфологічних досліджень.
104. Рівні дослідження структурних основ хвороб.
105. Основні етапи розвитку патоморфології.
106. Внесок вітчизняних вчених в розвиток світової патоморфології.
107. Поняття про ультраструктуру патологію клітини.
108. Морфогенез та морфологія внутрішньоклітинного та позаклітинного накопичення білків, вуглеводів та ліпідів.
109. Морфогенез та морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів.
110. Морфогенез та морфологія порушень мінерального обміну.
111. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз – морфологічні прояви.
112. Структурні механізми та клініко-патологоанатомічна характеристика основних періодів танатогенезу.
113. Смерть: визначення, ознаки і термін розвитку.
114. Постреанімаційний період: визначення, патологоанатомічні особливості пошкодження життєво-важливих органів і відновлення їх функцій.
115. Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.
116. Морфологія порушень іонно-осмотичного і водного балансу.
117. Морфологія та наслідки порушень при різних видах гіперемій.
118. Морфогенез та патоморфологія ішемії.
119. Морфогенез та патоморфологія інфаркту.
120. Визначення та морфогенез видів кровотечі, крововиливу.
121. Морфогенез, патоморфологія, наслідки стазу.

122. Патоморфологія, наслідки плазморагії.
123. Патоморфологія, види, наслідки емболії.
124. Морфогенез, патоморфологія, наслідки шока.
125. Патоморфологія, наслідки порушень лімфообігу.
126. Морфогенез, патоморфологія, наслідки тромбозу, ДВЗ-синдрому.
127. Визначення ексудативного запалення. Види, морфологічна характеристика, клінічне значення ексудативного запалення.
128. Визначення проліферативного запалення. Морфологічні особливості, наслідки проліферативного запалення.
129. Види, морфологічна характеристика гранульоматозного запалення.
130. Види, морфологічна характеристика специфічного запалення.
131. Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.
132. Морфологічна характеристика різних видів гіперчутливості. Амілоїдоз як імунна патологія.
133. Визначення, класифікація і загальна морфологічна характеристика автоімунних хвороб.
134. Визначення, загальна морфологічна характеристика первинної і вторинної імунної недостатності.
135. Принципи класифікації амілоїдозу.
136. Системний амілоїдоз (первинний, вторинний): морфологічна характеристика.
137. Локалізований і ендокринний амілоїдоз: морфологічна характеристика.
138. Амілоїд старіння: морфологічна характеристика.
139. Визначення, види, морфологічна характеристика гіперплазії.
140. Визначення, види, морфологічна характеристика атрофії.
141. Визначення, види, морфологічна характеристика метаплазії.
142. Фазний характер перебігу процесів компенсації в патологічних умовах.
143. Визначення, види, морфологічна характеристика гіпертрофії.
144. Морфо-функціональні особливості гіпертрофії міокарда.
145. Патоморфологія дизадаптації організму.
146. Клітинна та внутрішньоклітинна форми регенерації.
147. Види регенерації: фізіологічна, репаративна, патологічна.
148. Морфогенез регенераторного процесу.
149. Грануляційна тканина: морфологічна характеристика.
150. Види загоювання ран.
151. Склероз: патоморфологія.
152. Визначення пухлинного росту.
153. Сучасні теорії канцерогенезу.
154. Визначення дисплазії, її види, роль дисплазії у канцерогенезі.
155. Передпухлинні (передракові) стани і зміни, морфологія.
156. Особливості пухлинної клітини.
157. Морфогенез та гістогенез пухлин.
158. Види росту пухлин.
159. Морфологічні особливості доброякісних пухлин.

160. Морфологічні особливості злоякісних пухлин.
161. Метастазування: види, закономірності, механізми.
162. Системні неметастатичні впливи.
163. Загальна характеристика та номенклатура пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
164. Морфологічні особливості доброякісних пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
165. Морфологічні особливості злоякісних пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
166. Шляхи метастазування саркоми.
167. Номенклатура пухлин нервової тканини.
168. Морфологічні особливості пухлин центральної нервової системи.
169. Особливості метастазування пухлин центральної нервової системи.
170. Номенклатура та морфологічні особливості пухлин вегетативної нервової системи.
171. Номенклатура та морфологічні особливості пухлин периферійної нервової системи.
172. Номенклатура пухлин, що походять із меланінутворюючої тканини. Невуси, їх різновиди.
173. Морфологічні особливості меланоми, її морфологічні форми. Значення передпухлинних змін.
174. Номенклатура пухлин з епітелію.
175. Морфологічні особливості пухлин з епітелію без специфічної локалізації: доброякісних (папіллома, аденома) та злоякісних (рак).
176. Гістологічні варіанти раку.
177. Особливості метастазування раку.
178. Особливості пухлинного росту у дітей у порівнянні з дорослими.
179. Дизонтогенетичні пухлини: гамаротомі та гамартобластоми – морфологічні прояви.
180. Тератоми та тератобластоми – морфологічні прояви.
181. Пухлини із камбіальних ембріональних тканин – морфологічні прояви.
182. Пухлини дитячого віку, що розвиваються по типу пухлин дорослих – морфологічні прояви.
183. Хвороби системи крові
184. Визначення, класифікація та морфологічна характеристика анемії.
185. Визначення, класифікація, морфологічна характеристика тромбоцитопеній та тромбоцитопатій.
186. Класифікація, морфологічна характеристика коагулопатій.
187. Визначення, класифікація, загальна морфологічна характеристика лейкозів.
188. Види, стадії перебігу, морфологічна характеристика гострого лейкоза.
189. Види, стадії перебігу, морфологічна характеристика хронічного лейкоза.
190. Патогістологічні типи, морфологічна характеристика хвороби Ходжкина, причини смерті.

191. Загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви та прогноз неходжкінських лімфом.
192. Хвороби серцево-судинної системи.
193. Визначення атеросклерозу, фактори ризику, сучасні теорії.
194. Морфогенез макроскопічних змін при атеросклерозі.
195. Морфогенез мікроскопічних змін при атеросклерозі.
196. Клініко-морфологічні форми атеросклерозу, органи ураження при атеросклерозі.
197. Визначення, фактори ризику, зв'язок ішемічної хвороби серця з атеросклерозом і гіпертензією.
198. Морфологія гострого, рецидивуючого та повторного інфаркту міокарда.
199. Наслідки, ускладнення, причини смерті при інфаркті міокарда.
200. Морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті при хронічній ішемічній хворобі серця.
201. Гіпертонічна хвороба: визначення, фактори ризику.
202. Морфологічні зміни в судинах, серці, зміни в органах при гіпертонічній хворобі.
203. Визначення, класифікація вторинної (симптоматичної) гіпертензії.
204. Загальна характеристика системних хвороб сполучної тканини: порушення імунного гомеостазу і системна прогресуюча дезорганізація сполучної тканини при ревматичних хворобах.
205. Класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика ревматизма.
206. Ендокардит, міокардит, перикардит і панкардит: класифікація, морфологічна характеристика, ускладнення.
207. Морфологія суглобових проявів (стадії прогресування ревматоїдного поліартриту), ускладнення і наслідки ревматоїдного артриту.
208. Патоморфологія хвороби Бехтерева.
209. Морфогенез, патоморфологія, ускладнення та причини смерті при системному червоному вовчаку.
210. Патологічна анатомія, вісцеральні прояви, ускладнення, причини смерті при системній склеродермії.
211. Патологічна анатомія дерматоміозиту. Ускладнення, причини смерті.
212. Патоморфологія системних васкулітів: неспецифічного аортоартеріїта, вузликowego периартеріїта, гранульоматоза Вегенера, облітеруючого тромбангіїта.
213. Патоморфологія ендокардита Леффлера.
214. Патоморфологія набутих вад серця.
215. Патоморфологія набутих (вторинних) кардіоміопатій.
216. Хвороби органів дихання.
217. Морфологічна характеристика гострих бронхітів.
218. Сучасна класифікація пневмоній.
219. Морфологічна характеристика та ускладнення лобарної пневмонії.
220. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої осередкової пневмонії.
221. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої інтерстиційної

пневмонії.

222. Морфологічна характеристика гострих деструктивних процесів легень.

223. Визначення та класифікація хронічних неспецифічних захворювань органів дихання.

224. Морфологічна характеристика та ускладнення хронічного бронхіту.

225. Морфологічна характеристика хронічної обструктивної емфіземи.

226. Морфологічна характеристика та ускладнення бронхоектатичної хвороби.

227. Морфологічна характеристика та ускладнення бронхіальної астми.

228. Морфологічна характеристика хронічних дифузійних інтерстиційних хвороб легень.

229. Морфологічна характеристика ідіопатичного легеневого фіброзу.

230. Морфологічна характеристика раку легень.

231. Хвороби органів травлення

232. Хвороби стравоходу: морфологічна характеристика.

233. Морфологічна характеристика хронічного гастрита.

234. Патоморфологія виразкової хвороби.

235. Ускладнення виразкової хвороби.

236. Рак шлунка. Макроскопічні і гістологічні форми. Особливості метастазування.

237. Патоморфологія неспецифічного виразкового коліта.

238. Патоморфологія хвороби Крона.

239. Клініко-морфологічні форми апендицита.

240. Ускладнення апендицита.

241. Пухлини кишок.

242. Морфологічна характеристика, прогноз жирового гепатоза.

243. Визначення, морфологічна характеристика, прогноз токсичної дистрофії печінки.

244. Морфогенез, форми, морфологічна характеристика гострого гепатита.

245. Морфологічна характеристика хронічного гепатита, ступінь активності та хронізації.

246. Морфологічна характеристика найважливіших типів цирозу.

247. Рак печінки, морфологічна характеристика.

248. Патоморфологія жовчно-кам'яної хвороби.

249. Патоморфологія гострого та хронічного холецистита.

250. Морфологічна характеристика, ускладнення гострого та хронічного панкреатита.

251. Пухлини підшлункової залози, морфологічна характеристика.

252. Хвороби ендокринної системи.

253. Морфологічна характеристика, ускладнення та причини смерті при хворобі Іценко-Кушинга.

254. Морфологічна характеристика, ускладнення акромегалії.

255. Морфологічна характеристика нецукрового діабету.

256. Морфологічна характеристика цукрового діабету.

257. Ускладнення цукрового діабету: морфологічна характеристика

діабетичної макро- та мікроангіопатії.

258. Мультинодулярний зуб. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

259. Хвороба Грейвса (дифузний токсичний зуб, Базедова хвороба): морфологічні особливості щитоподібної залози, вісцеральні прояви.

260. Гіпотиреозидизм. Кретинізм. Мікседема. Морфологічна характеристика.

261. Визначення, патоморфологія тиреоїдита Хашимото.

262. Морфологічні особливості первинного та вторинного гіперпаратиреоза.

263. Первинна хронічна недостатність коркової речовини надниркових залоз (хвороба Адисона): морфологічні прояви.

264. Синдром Уотерхауза-Фридеріксена: морфологічні прояви.

265. Хвороби сечостатевої системи.

266. Сучасна клініко-морфологічна класифікація хвороб нирок.

267. Післяінфекційний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.

268. Швидкопрогресуючий: морфологічна характеристика, наслідки.

269. Хронічний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.

270. Класифікація, морфологічні прояви ідіопатичного нефротичного синдрому.

271. Морфологічні прояви мембранозної нефропатії.

272. Морфологічні прояви фокального сегментарного склероза.

273. Морфологічна характеристика, прогноз некротичного нефрозу.

274. Морфологічна характеристика, прогноз тубулоінтерстиційного нефриту.

275. Морфологічна характеристика, прогноз гострого та хронічного пієлонефриту.

276. Морфогенез та морфологічна характеристика нефролітіазу, наслідки

277. Хронічна ниркова недостатність. Нефросклероз. Патологічна анатомія.

278. Хвороби вагітності, та післяпологового періоду. Хвороби статевих органів. Класифікація, морфологічна діагностика, ускладнення і наслідки ектопічної вагітності.

279. Класифікація, морфологічна характеристика ОРН-гестозів.

280. Класифікація, морфологічна характеристика та прогноз трофобластичної хвороби.

281. Морфологічна характеристика, наслідки запальних захворювань, передракових процесів шийки матки.

282. Морфологічні прояви запальних захворювань ендометрія та міометрія.

283. Морфологічні прояви передракових процесів та пухлин ендометрія та міометрія.

284. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки запальних захворювань молочних залоз.

285. Морфологічна характеристика фіброзно-кістозних змін молочних залоз.

286. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки доброякісної гіперплазії передміхурової залози.

287. Морфологічна характеристика запальних захворювань яєчок.

288. Патоморфологія інфекційних захворювань. Хвороби нервової системи.
289. Загальна характеристика інфекційного процесу: вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.
290. Варіанти місцевих і загальних реакцій при інфекціях.
291. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при бактеріальній дизентерії.
292. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при черевному тифі.
293. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при сальмонельозі.
294. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при йерсиніозі.
295. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при респіраторних вірусних інфекціях.
296. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при висипному тифі.
297. Морфологічна характеристика, ускладнення інфекційних захворювань мозку (вірусний, кліщовий енцефаліт).
298. Морфологічна характеристика, ускладнення пріонових уражень ЦНС.
299. Морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті при СНІДі.
300. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при корі.
301. Морфологічна характеристика, наслідки, причини смерті при інфекційному мононуклеозі.
302. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при епідемічному паротиті.
303. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при дифтерії.
304. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при скарлатині.
305. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при коклюші.
306. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при поліомієліті.
307. Тканинні реакції при туберкульозі.
308. Патоморфологія первинного туберкульозного комплексу.
309. Морфологія прогресування первинного туберкульозу.
310. Патоморфологія хронічного перебігу первинного туберкульозу.
311. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при гематогенному туберкульозі з переважним ураженням легенів.
312. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при гематогенному туберкульозі з переважним ураженням внутрішніх органів та кісткової системи.

313. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при вторинному туберкульозі.
314. Сучасний патоморфоз туберкульозу.
315. Клініко-анатомічні форми сепсису: септицемія, септикопемія, септичний (інфекційний) ендокардит.
316. Чума: клініко-морфологічні форми, ускладнення, причини смерті.
317. Туляремія: клініко-морфологічні форми, причини смерті.
318. Сибірка: клініко-морфологічні форми, причини смерті.
319. Холера: клініко-морфологічні форми, ускладнення, причини смерті.
320. Патоморфологія вродженого сифіліса.
321. Патоморфологія набутого сифіліса.
322. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при малярії.
323. Морфологічна характеристика балантідіазу.
324. Морфологічна характеристика амебіазу.
325. Морфологічна характеристика трихінельозу.
326. Морфологічна характеристика ехінококозу.
327. Морфологічна характеристика цистіцеркозу.
328. Морфологічна характеристика опісторхозу.
329. Морфологічна характеристика шистосомозу.
330. Патоморфологія дерматомікозів.
331. Патоморфологія актиномікозу.
332. Патоморфологія кандидозу.
333. Патоморфологія аспергільозу.
334. Загальна характеристика, класифікація, фонові захворювання і фактори ризику церебро-васкулярної хвороби.
335. Інфаркт (ішемічний інсульт) головного мозку: морфологічна характеристика.
336. Морфогенез, морфологічна характеристика селективного некрозу нейронів (ішемічна енцефалопатія).
337. Морфологічна характеристика, наслідки геморагічного інсульту.
338. Морфологічна характеристика, ускладнення спонтанного внутрішньочерепного крововиливу.
339. Морфологічна характеристика, ускладнення спонтанного субарахноїдального крововиливу.
340. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороби Альцгеймера.
341. Морфологічна характеристика, ускладнення розсіяного склерозу.
342. Морфологічна характеристика, ускладнення бокового аміотрофічного склерозу.
343. Морфологічна характеристика, ускладнення постреанімаційної енцефалопатії.
344. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороб периферійної нервової системи.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

8. Рекомендовані джерела

8.1. Основна (базова) література:

1. Боднар Я.Я., Романюк А.М. Патоморфологія: навчальний посібник / Я.Я. Боднар, А.М. Романюк. - Тернопіль: ТДМУ, 2009. - 496 с.
2. Струков А.І., Серов В.В. Патологічна анатомія: навчальний підручник / А.І. Струков, В.В. Серов. - Харків: Факт, 1999. - 864 с.
3. Шлопов В.Г. Основи патологічної анатомії людини: навчальний підручник / В.Г. Шлопов. - К., 1999. - 493 с.
4. Методичний посібник для практичних занять з патологічної анатомії. - Тернопіль, 1995.-Ч. I-II.
5. Благодаров В.М., Вербицький В.В., Конончук М.А. Курс клінічної патології: навчальний підручник / В.М. Благодаров, В.В. Вербицький, М.А. Конончук. - К., 1999. - 165 с.
6. Хазанов А.Т., Чалисов И.А. Руководство по секционному курсу: учебное пособие / А.Т. Хазанов, И.А. Чалисов. - М, 1984. -176 с.

8.2. Допоміжна література:

1. Боднар Я.Я., Файфура В.В. Патологічна анатомія і патологічна фізіологія людини: навчальний посібник / Я.Я. Боднар, В.В. Файфура. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. - 450 с.
2. Боднар Я.Я., Кузів О.Є., Романюк А.М. Патологічна анатомія: навчальний посібник / Я.Я. Боднар, О.Є. Кузів, А.М. Романюк. - Тернопіль: "Укрмедкнига", 2003. - 262 с.
3. Серов В.В., Пальцев М.А. Патологическая анатомия: курс лекций / В.В. Серов, М.А. Пальцев. - М.: Медицина, 1998.-639 с.
4. Патологічна анатомія: навчальний підручник / В.М.Благодаров [та ін.]. - К.: Генеза, 1997. - 507 с.